

Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Kent Sosyolojisi Disiplininin Gelişimi: Lisans Müfredatı İçerik İncelemesi¹

The Development of the Discipline of Urban Sociology in Post-Republican Turkey: Content Review of the Undergraduate Curriculum

Enes Yalçın²

Öz

Bu çalışma Türkiye'de kent sosyolojisi disiplininin gelişimini konu edinmektedir. Kent sosyolojisi, dünya nüfusunun her geçen gün biraz daha kentli bir hal kazanmasıyla önemini arttırmaya devam eden bir disiplindir. Türkiye, dünya ortalamasının üzerinde kentli nüfusa sahip olan bir ülkedir. Türkiye'de, başlıca kentin ve kentlilerin yaşamını konu edinen kent sosyolojisine ilişkin çalışmaların özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana hız kazandığını söylemek mümkündür. Söz konusu disiplin, üniversitelerin çeşitli bölümlerinin farklı akademik seviyelerinde takip edilen müfredatlarına da girmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye'deki Kamu Yönetimi ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinin lisans ders müfredatlarının kent sosyolojisi konuları içeriğinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç minvalinde betimsel içerik analiz metodu kullanılarak ilgili bölümlerin kent sosyolojisi alanında ne tür içeriklere sahip olduğu ortaya konulmuş ve disiplinin yaşamış olduğu gelişimin, bu bölümlerin lisans müfredatına ne denli yansıtıldığı irdelenmiştir. Birtakım kısıtlara sahip olan bu çalışmanın bir araştırma temeli oluşturacağı umulmakta, farklı bölüm ve farklı seviyelerdeki müfredatlar içerisinde kent sosyolojisi disiplininin yerini tartışmaya ilham kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kent Sosyolojisi, Siyaset Bilimi, Kamu Yönetimi, Lisans Müfredatı

ABSTRACT

This study deals with the development of the discipline of urban sociology in Turkey. Urban sociology is a discipline that continues to increase in importance as the world's population becomes more urbanized day by day. Turkey is a country with an urban population above the world average. In Turkey, it is possible to say that studies on urban sociology, which deals with the life of the main city and its inhabitants, have gained momentum especially since the second half of the 20th century. This discipline has also entered the curriculum of various departments of universities followed at different academic levels. In this direction, it is aimed to examine the undergraduate course curriculum of Public Administration, Political Science and Public Administration departments in Turkey in the context of urban sociology issues. For this purpose, using the descriptive content analysis method, the content of the relevant departments in the field of urban sociology has been revealed and how the development of the discipline has been reflected in the undergraduate curriculum of these departments has been examined. It is hoped that this study, which has some limitations, will form a research basis, and it is thought that it will inspire discussion of the place of the discipline of urban sociology in different departments and curriculum at different levels.

Keywords: City, Urban Sociology, Political Science, Public Administration, Undergraduate Curriculum

¹ Bu makale, 06.07.2023 tarihinde gerçekleşen Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu'nda (KAYFOR) özet metni sunulan "Türkiye'de Kent Sosyolojisi Disiplininin Gelişimi" başlıklı çalışmanın yeniden ele alınarak genişletilmiş halidir.

² **Corresponding Author | Yetkili Yazar:** İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, enes.yalcin@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1086-6313

GİRİŞ:

Kentler insanlık tarihinin büyük bir kısmına sahne olduklarından dolayı araştırmacıların geçmişten bugüne ilgisini çekmiştir. Kent çalışmaları; coğrafyadan kamu yönetimine, sosyolojiden şehir-bölge planlamaya, uluslararası ilişkilerden tarihe, birçok farklı disiplinin ilgi alanı içerisine girmektedir. Kentler geçmişten bugüne, insana ilişkin her ne varsa onu bünyesinde barındırmış, insana ait olanı şekillendirdiği gibi, yine onunla değişim göstermiştir. Kentler durağan yapılar değildir. İnsanoğlu nasıl sürekli surette devinim halinde ise, kentler de o nispette değişim göstermektedir. Bugün içerisinde barındırdıkları yüksek nüfus oranı ile değişimin merkezi ve öncüsü olmaktadır. Kent kavramına ilişkin tanımlar ve kent olgusuna yönelik kuramlar, tarih içerisinde önemli değişiklikler göstermiştir. Önceleri, kentlerin savunma ihtiyacına binaen askerî saiklerle oluşturulduğu düşünülmüş, sur yapıları (urbs), kale-kentler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Kentlerin ekonomik birlik biçimi olduğu ve çarşıların merkezinde gelişim gösterdikleri de ileri sürülmüştür. Bir başka görüşe göre ise, kentlerin ve hatta yerleşik yaşamın ilk kez şekillenmesine yol açan yegâne faktör din unsuru olmuştur. Mezolitik döneme ilişkin önemli bilgiler veren Göbeklitepe kazıları, insanların yerleşik hayata geçmeden evvel inançlarına ilişkin kutsal alanlar oluşturmaya başladığına işaret etmektedir (Kaya, 2023: 35). İlk dönem insan topluluklarının yerleşimlerinin, kent yapısından ne denli uzak olduğu bilinse de kentin temelini oluşturan ikamet unsuru hakkında düşünce sunması açısından önem teşkil etmektedir.

Marksist ekol ve Neo-Marksist söylem içerisinde kent; meta üretiminin ve rant dağıtımının gerçekleştirildiği, emeğin yeniden üretildiği, emek kesiminin kendi eliyle üretmiş olduğu ürüne yabancılaştığı, artı ürünün sermaye elinde toplandığı yerler olarak belirlenmektedir. Bu yaklaşımda kent, sömürü üreten ve sömürünün devamlılığı adına sürekli üretilen bir mekân olarak betimlenmektedir. Devletin, sömürü düzeninin başındaki temel enstrüman olduğunu ifade eden Marksist düşünce için kentler, bu çarkın dönmesi için gerekli nüfusun ve yeniden dağıtım mekanizmalarının muhafaza edileceği alanlardır.

Kente ilişkin tartışmalar yeni değildir. Kutsal metinlerde de kente yapılan atıflar mevcuttur. Kur'an-ı Kerim'de "Beled" isminde bir sure mevcuttur. Bu sözcük belde anlamı taşımaktadır. Ayrıca İbn-i Haldun'un da Mukaddime adlı eserinde uzunca bedevilik ve hadarilik kavramlarını tartışarak medeniyete, kent (medine) ve kentli olabilme ölçüsünde değer atfettiği bilinmektedir. Kentin geçmişten bugüne devamlı surette farklı disiplinlerce çalışıldığı üzerinde durulmuş ve bu durumun temel kaynağının beşeriyet faktörünün kent yapısını şekillendirmesi olduğu belirtilmiştir. Bu noktada sosyoloji disiplininin alanı içerisine girilmektedir. Sosyoloji disiplini bilindiği üzere toplum bilimidir ve birçok farklı disiplinle dolaylı ve/veya doğrudan ilişki halindedir. Yine birçok alt alana ayrılan sosyoloji biliminin, farklı disiplinlerle fazlasıyla kesiştiği bir alanda kent sosyolojisi disiplini ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, kent sosyolojisi disiplininin Türkiye'de gelişimini ortaya koymaya çalışmaktadır. Öncelikle kent sosyolojisi disiplininin hangi bilim alanını karşıladığı belirlenmiş, sonrasında ilgili disiplinin genel bilim dünyasında ve Türkiye'de nasıl bir ilerleme süreci izlediği gözlenmiştir. Son olarak çalışma amacına uygun olarak Türkiye'deki Kamu Yönetimi ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümleri lisans ders müfredatları kent sosyolojisi konuları içerisinde incelenmiştir.

1. Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Kent Sosyolojisi Disiplininin Gelişim Süreci

Medeniyetlerin beşiği olarak nitelenen kentler, sadece insanların değil tüm canlıların yaşamlarını sürdürdükleri ve birbirleriyle ilişki tesis ettikleri alanlardır. Bu ilişkilerin çözülmesi, sağlıklı bir zemine taşınması ve sürdürülebilir kılınması noktasında farklı bilimsel disiplinler rol almaktadır. Sosyoloji de bunların başında gelmektedir. Sosyolojik zeminin oluşturulması ise öncelikle birtakım gelişim ve dönüşümlerin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Türkiye için bu gerçeklik mimari gelişimin gerçekleşmesine bağlanmıştır. Türkiye'de mimari yönden kente yönelik çalışmalarda Osmanlı Devleti'nden çok sayıda eserin ve en az bu eserler kadar kayda değer olan mimari disiplinin miras

alındığı bilinmektedir. Osmanlı devrindeki teknik yaklaşım benimsenmiş olsa da Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasıyla beraber, yeni ülkenin ve yeni sistemin temsili noktasında başkent olarak öncelikli önem taşıyan Ankara'nın, 1922 yangınıyla yaklaşık ¾ lük kısmı yok olan İzmir'in ve İstanbul'un inşası gündeme gelmiştir. Bu bağlamda benimsenen modernist yaklaşıma ülke entelektüel sermayesinin yetersiz geldiği anlaşılmış ve bu süreçte, Herman Jansen, Henry Prost, Rene ve Raymon Danger kardeşler, Albert Laprade ve Le Corbusier gibi yabancı mimar ve şehir bölge planlamacılara başvurulmuştur. Yine aynı dönemde Türkiye'den Rıza Aşkan ve Halit Femir gibi çok sayıda mimarın yurtdışına şehircilik alanında eğitim görmesi amacıyla gönderildiği de bilinmektedir. Yine 20. Yüzyılın ikinci çeyreği ile birlikte belediye mecmuaları ve akademik çevrede kente dair tartışmalar yürütülmeye başlamıştır.

Kentin teknik bir konu olarak algılandığı bu dönemde, kısa bir süre içinde kentin sosyolojik boyutuyla da alakadar olunmuştur. Ziya Gökalp'in 1923 yılında Küçük Mecmua'da yayımlanan "İctimaiyyat: Şehir Medeniyeti-Köy Medeniyeti" ve "İctimaiyyat: Köy ve Şehir" makaleleri bu ilginin ilk örneklerindedir. Yine de bu makaleler kenti, kültür-uygarlık bağlamında dolaylı olarak ele aldığı için kent sosyolojisi içerisinde değerlendirilmemektedir. Türkiye'de kent sosyolojisi, tarihsel araştırma açısından Hilmi Ziya Ülken'in, uygulamalı araştırma açısından ise köy ve kent kıyasına giden Mehmet Ali Şevki Sevündük'ün çalışmaları ile başlamıştır (Akyurt ve Yaman, 2012: 181). Ülken'in Ekim 1931-Haziran 1932 arasında İstanbul Belediye Mecmuası'nda yayımlanan sekiz makalesi (Şehir İctimaiyatı (I-VI) ve Şehrin İktisadi Fonksiyonu (I-II)) Türkiye'de kent sosyolojisinin kurucu metinleri olarak değerlendirilmektedir. Bu makalelerde; farklı dönemlerdeki kent modellerinin birbirinden ayrıştığı noktalar, kentlerin işlevleri ve sınıfsal yapıları tarihsel bağlamda incelenmektedir (Fildiş, 2019a: 256). Mehmet Ali Şevki Sevündük ise, Beldelerimizin Müstakbel Planları ve Büyük Şehirli Türkiye (1934) başlıklı telif ve Bir Tatbiki Sosyoloji Numunesi: Ürbaniizm 1-2 (1935) başlıklı tercüme makaleleri ile kent sosyolojisi alanında çalışmalar yürütmüş, telif eserinde, Alfred Agache'in İstanbul'un planlanmasına ilişkin yarışma çerçevesinde belediyeye sunduğu rapor üzerinden değerlendirmede bulunarak kent planlamasına sosyolojik bir bakış açısıyla yaklaşmıştır (Fildiş, 2019b: 82). Türkiye'de kent sosyolojisi disiplinine ilk katkı sunanlar arasında 1933'te Nazi zulmünden ötürü Almanya'dan Türkiye'ye iltica eden bilim insanlarından olan Gerhard Kessler'i de anmak yerinde olacaktır. Kessler, Avrupa düzeyinde bir kentleşmenin henüz yaşanmaya başlanmadığı Türkiye'de, bilhassa İstanbul bağlamında konut sorunları üzerinden, kent planlama, uygulama faaliyetlerine ve kent sosyolojisine katkı sunmuştur (Fildiş, 2019a: 265).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, kente yönelik iyileştirme çalışmaları mekânsal ve buna bağlı olarak hukuki ve kurumsal düzenlemeler noktasında kendisini göstermektedir. Kentin fiziksel yapısı üzerindeki değişimler başattır. Toplumsal boyutuyla modern bir kentin tesisi söz konusu olduğunda ilerleyen tarihleri beklemek gerekecektir ki bu değişimler de yerel güçlerin inisiyatifinden ziyade merkezi idarenin iktidarıyla gerçekleşecektir. 1940-1960 döneminde kent sosyolojisi alanında gerçekleşen bilimsel çalışmaların büyük ölçüde ampirik çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu tür çalışmalarda tarihsel arka planın göz ardı edildiğine yönelik eleştiriler mevcuttur (Yanık, 2011: 97).

Türkiye'de kent sosyolojisi disiplinine katkı sağlayan bir başka isim de Hilmi Ziya Ülken'in talebesi olan Ayda Yörükandır. Chicago okulundan etkilenen Yörükân kentleşmenin ekolojik boyutunu vurgulamış ve insanı geri planda bırakan kentleşme politikalarına eleştiri getirmiştir. Bu anlamda ekolojik ve sosyal psikolojik bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. 1965 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nin düzenlediği II. Konut Paneli'nde sunduğu "Konut ve Ruh Sağlığı" adlı bildirisinde konut sorununun insani yönünü vurgulamış, konut standartları ile insan psikolojisinin gereksinimlerini bağdaştırmaya çabalamıştır. Ayda Yörükân, eşi Turhan Yörükân ile afet ve gecekondu bölgelerinde gerçekleştirilen pek çok araştırmada da yer almıştır. 1966'da yayımlanan "Türkiye'de Şehirleşme ve Konut Durumu: Gecekondu ve Konut Politikası" bunların ilkinin oluşturmaktadır. Yörükân ayrıca kent yaşamında kültürel gereksinimlerin karşılanması gereğine dikkat çekmesiyle de bilinmektedir (Şatıroğlu, 2014:

394-396). Görüldüğü üzere, Yörükân'ın konut sorunlarını merkeze alarak gerçekleştirdiği çalışmalar, Türkiye'de köyden kente göçün yoğun biçimde yaşandığı hızlı kentleşmenin gerçekleştiği bir döneme tekabül etmektedir.

Yine 1960'larda Ortadoğu Teknik Üniversitesi Şehir Bölge Planlama, Sosyoloji ve Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji bölümleri Türkiye'de bilimsel nitelik kazanmaya başlayan kent sosyolojisi alanına, mekânsal-sınıfsal ayrılmalar, bölgesel eşitsizlikler perspektifinden katkı sağlamıştır. Mübeccel Kıray, İlhan Tekeli, Tansı Şenyapılı gibi isimler, bu yaklaşıma sundukları katkı ile ön plana çıkmışlardır. 1970'lerden itibaren ise neoliberal politikaların kentler üzerindeki etkilerinin belirginleşmeye başladığı görülmektedir. Kentin serbest piyasaya bir meta olarak sunulması söz konusudur. Kentler sürekli biçimde değişim ve dönüşüme uğramaktadır. Sanayi devrimi, dünya savaşları, 1970'lerde başlayan küreselleşme süreçleri, ilgili değişim ve dönüşüm süreçlerinin kuramsal boyutta tartışılmasına da olanak tanımıştır. Böylelikle kentlerin organik bir gelişimin ya da yönetsel bir itkinin ürünü olmalarından ziyade, değişen üretim tüketim ilişkilerinin ürünü olmaları söz konusudur (Kartal ve Kartal, 2020: 131-136). Bilhassa bilgi teknolojisinin ve ulaşım teknolojisinin gelişimi, kente yönelik farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda kent sosyolojisi disiplininin ilgi alanı genişlemiş ve bu genişleme ders müfredatlarına da yansımıştır.

Yanık (2011: 99-101) ise kent sosyolojisi alanında yazılan lisansüstü tezleri değerlendirdiği çalışmasında, tezlerin 1980'li yıllarda gecekondulara; 1990'lı yıllarda, kentte göç ve suç olgusu ile siyasal katılım konusuna; 2000'li yıllarda ise kentsel dönüşüm hususu ağırlıklı olmak üzere kentsel mekâna odaklandığını tespit etmiştir. Böylelikle "kamu politikalarının mekânsal/kentsel sorunlar olarak okunması mecburiyeti artmakta ve çözümlerin 'yere özgü' bir biçimde üretilmesi zorunluluğu daha fazla öne çıkmaktadır" (Bayırbağ, 2022: 88).

2. Alan Araştırması

Alan araştırmasının konuyla ilişkili bir bütün olarak etkili biçimde ele alınabilmesi için araştırmayı oluşturan öğelerin evvela tasnif edilmesi gerekmektedir. Bu minvalde, alan araştırması başlığı altında, alan araştırmasının içeriğini oluşturan araştırma amacı ve sorusu, araştırma yöntemi, araştırma kısıtları ve son olarak araştırma bulguları alt başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Amacı ve Sorusu

Alan araştırması, Türkiye'de kent sosyolojisi disiplininin gelişim örüntüsünü ortaya koyan parçalardan biri olan kent sosyolojisi eğitiminin halihazırdaki durumunu gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırma, "Türkiye'de yer alan tüm devlet ve vakıf üniversitelerindeki tüm Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Kamu Yönetimi bölümlerinin lisans programları ders müfredatlarında kent sosyolojisine ilişkin derslerin yer alma durumu nedir?" sorusu üzerine kurulmuştur.

2.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, insana ilişkin olgu ve olayların, kendi ortamında ve kendi gerçekliğinde derinlemesine anlaşılması çabasının bir ürünüdür. Olay ve olgular incelenirken araştırmacıların ilgili süreçlere atfettikleri değer anlamlıdır. Nitel araştırmalar büyük ölçüde öznel ve araştırmacının kişisel görüşleri belirleyicidir (Baltacı, 2019: 370). Nitel araştırmada; gözlem, görüşme, içerik analizi gibi birtakım araçlardan yararlanılmaktadır. İçerik analizi; resim, heykel gibi görseller; tiyatro, sinema, televizyon programları gibi gösteriler; ya da tartışma, konuşma, şiir, mektup, kitap, doküman gibi yazılı metinler üzerinden gerçekleştirilebilir. Bu araştırmada doküman analizine dayalı betimsel içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle Türkiye’de yer alan üniversite sayıları tespit edilmiştir. Akabinde bu üniversiteler içerisinde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Kamu Yönetimi lisans programı olan üniversiteler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunanlar hariç tutularak yokatlas.yok.gov.tr adresi üzerinden belirlenmiştir. Farklı bir öğretim yöntemine sahip olduğu için uzaktan eğitim programları ile açık öğretim programları da kapsam dışında tutulmuştur. İnceleme kapsamındaki lisans programlarının tamamının internet (web) sayfası bulunmaktadır ve hepsi erişime açık vaziyettedir. Verilere; ilgili internet sayfalarında yer alan ders içerikleri, ders katalogları, ders müfredatları ve ders programlarından müteşekkil ders bilgi paketleri üzerinden erişim sağlanmıştır. Ders bilgi paketleri içerisinde, kent sosyolojisi bilimi kapsamında değerlendirilen; göç, mekân, suç, şehir-bölge planlama, konut, imar [“imar hukuku” dersleri, hukuk bilimi içerisinde değerlendirildiğinden kapsam dışında tutulmuştur], demografi, kentsel hizmet, kent kuramı, kent tarihi, kentsel siyaset, yerel politika, yoksulluk, kent hukuku, kent stratejisi, kent ekonomisi, kent diplomasisi, küreselleşme, dijital kent, kent kimliği, kent kültürü, kentsel yenileşme, kentsel dönüşüm, kentsel lojistik, kentsel ulaşım, kent yönetimi, metropoliten yönetim, kentleşme, kentsel yerleşim, kent ütopyalari, kent modelleri, akıllı kentler, marka kentler, kentli hakkı, kentsel metabolizma, kentsel coğrafya, yerel kalkınma, kırsal alan, kırsal gelişme gibi konulara ilişkin dersler seçilmiştir. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Kamu Yönetimi bölümlerinin hemen hemen tamamında Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı bulunmaktadır ve bu bölümlerin yine hemen hepsinin müfredatında “Kentleşme ve Konut Politikası” dersi yer almaktadır. Bu nedenle bu ders değerlendirme dışı tutulmuş, yalnızca bu derse benzer isimli bir başka dersin zorunlu ders olarak müfredatta bulunduğu durumlarda yine bu derse yakın isimli başka bir ders aynı müfredatta yer alıyorsa o ders değerlendirmeye alınmıştır.

Değerlendirmeye alınan derslerin ders planları içerisinde zorunlu ya da seçmeli ders olmaları dikkate alınmıştır. Ayrıca her bölümün akademik kadrosu da Yükseköğretim Akademik Arama (akademik.yok.gov.tr) sayfası ve her üniversitenin kendi internet sayfası üzerinden incelenmiş ve her bölümün kentleşme alanında uzmanlaşmış akademisyenlerinin sayısı tespit edilmiştir. Bu tespit gerçekleştirilirken kişinin Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı’nda çalışması yeterli görülmemiş, lisansüstü tez, kitap, makale ve bildiri çalışmaları incelenerek kente ilişkin araştırmalarda bulunup bulunmadığı gözetilmiştir. Ayrıca yine Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı dışında çalışan bir akademisyenin kentleşme alanında uzmanlaşma ihtimali olduğu düşünüldüğünden Yükseköğretim Akademik Arama sayfasında uzmanlık alanı olarak Kentsel Alan Yönetimi, Kentsel Planlama, Kentleşme Politikaları, Kentsel/Yerel Siyaset alanlarını belirleyen akademisyenlerin de çalışmaları incelenmiş ve bu doğrultuda değerlendirmeye alınıp alınmalarına karar verilmiştir. Öğretim elemanlarının uzmanlıklarına ilişkin dersleri verme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Böylelikle ilgili akademisyenlerin sayısını belirlemek, müfredatlardaki kent sosyolojisine ilişkin ders sayıları ile alana yönelik çalışma yürüten akademisyen sayısı arasındaki bağlantıyı her bölüm özelinde tespit edebilmek adına önem taşımaktadır. Bu bağlamda ders verme yükümlülüğüne sahip öğretim üyeleri ve ders verme yetkinliği olan Dr. unvanlı araştırma görevlileri kapsama dahil edilmiştir.

2.3. Araştırma Kısıtları

Kent sosyolojisinin Türkiye’deki gelişim seyri, yalnızca ders müfredatı ile ortaya konulamayacak kadar çetrefillidir. Kent sosyolojisine ilişkin yürütülen araştırmaların, projelerin, yazına sunulan katkıların göz ardı edilmesi çalışmanın tamamı için başlıca kısıt oluşturmaktadır. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Kamu Yönetimi bölümleri lisans programı ders müfredatını kapsayan araştırma için ise lisans üstü programların ve sosyoloji başta olmak üzere ilgili diğer bölümlerin kapsam dışında tutulması araştırma kısıtı olarak öne çıkmaktadır.

2.4. Araştırma Bulguları

Türkiye’de 129 devlet, 77 vakıf üniversitesi olmak üzere 206 üniversite bulunmaktadır. 79 devlet üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi lisans programı bulunmaktadır. Bunların 23’ü ikinci öğretim programına sahiptir. 10 devlet üniversitesi (Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi) İngilizce dilinde öğretim verirken bir üniversite (Marmara Üniversitesi) Fransızca dilinde programa sahiptir. Yine bir üniversitede (Manisa Celâl Bayar Üniversitesi) uzaktan öğretim programı mevcuttur. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, dördü Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti’nde olmak üzere 22 vakıf üniversitesinde bulunmakta olup bunların 12’sinde öğretim dili İngilizcedir.

Tablo 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Kamu Yönetimi Lisans Programı Sayıları

Türkiye Toplam Üniversite Sayısı		Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (SBKY) Lisans Programı Sayısı		Kamu Yönetimi (KY) Lisans Programı Sayısı		SBKY+KY Lisans Programı Sayısı	
Devlet	Vakıf	Devlet	Vakıf	Devlet	Vakıf	Devlet	Vakıf
129	77	79	22	18	3	97	25

Türkiye’deki üniversitelerden bazılarında Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi lisans programı bulunurken, bazı üniversitelerde ise Kamu Yönetimi lisans programları mevcuttur. Esasen Kamu Yönetimi lisans programı Türkiye’de kamu yönetimi öğretiminin temelini teşkil etmekte olup Kamu Yönetimi programlarının Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi programı haline gelmesi bilhassa son on yıllık periyotta trend haline gelmiştir. Türkiye’de halihazırda 18’i devlet, üçü vakıf üniversitesi olmak üzere 21 üniversitede Kamu Yönetimi lisans programı mevcuttur. Devlet üniversitelerinin 10’unda ikinci öğretim programı yer alırken yalnızca İstanbul Üniversitesi’nde Kamu Yönetimi uzaktan öğretim lisans programı yer almaktadır. Biri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunan üç vakıf üniversitesinin ikisinde ise öğretim dili İngilizcedir.

Tablo 2. Kent Sosyolojisine İlişkin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümlerindeki Dersler (Devlet Üniversiteleri)

Üniversite	Bölümdeki Kentleşme Uzmanı Öğretim Elemanı Sayısı	Ders Adı (Zorunlu(Z)/Seçmeli(S))
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi 1 Öğretim Görevlisi Dr.	1. Migration Studies (S)
Adıyaman Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Analizi (S) 3. Göç Politikası (S) 4. Mekân ve Kültür (S) 5. Kentleşme ve Suç (S)
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Uluslararası Göç (S)
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (Z)
Akdeniz Üniversitesi	4 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Göç Politikaları (S)
Aksaray Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Kent ve Bölge Planlaması (S) 2. Kentsel Hizmetler ve Konut Planlaması (S)

		3. Kent Kuramları (S)
Amasya Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Türk Şehircilik Tarihi (S)
Anadolu Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	8 Öğretim Üyesi	1. Şehir ve Bölge Planlama (Z) 2. Kent Sosyolojisi (S) 3. Kentsel Hizmetler ve Konut Politikaları (S)
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Urban Policies (S)
Ankara Üniversitesi	5 Öğretim Üyesi	1. Mekân ve Siyaset (S) 2. Göç ve Küreselleşme (S) 3. Kentsel ve Yerel Politikalar (S)
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Immigration: Politics and Policy (S) 2. Migration, Urbanization and Poverty (S)
Ardahan Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
Artvin Çoruh Üniversitesi	Yok	Erişilemedi
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (Nazilli)	2 Öğretim Üyesi	Yok
Balıkesir Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Hukuku (S) 3. Kent Tarihi (S) 4. Kent Stratejileri (S) 5. Küreselleşme ve Kent (S) 6. Dijital Kent Yönetimi (S) 7. Kent Kimliği ve Kent Kültürü (S)
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kentleşme Politikaları (S) 2. Yerleşme ve Konut Politikaları (S)
Bartın Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kentsel Yenileşme ve Dönüşüm (S)
Batman Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Konut Politikası (S) 3. Metropolitan Yönetimler (S) 4. Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri (S) 5. Güncel Kent Sorunları (S) 6. Kent ve Sanayi (S)
Bayburt Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Uluslararası Göç Hareketleri (S)
Bingöl Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Mekân ve Siyaset (S) 3. Göç ve Göç Politikaları (S) 4. Kentler Tarihi ve Kentlerin Dönüşümü (S)
Bitlis Eren Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kentleşme ve Gecekondu (S) 2. Kentleşme ve Toprak Politikası (S) 3. Kırsal Alan Yönetimi (S) 4. Kentsel Dönüşüm (S)
Bursa Uludağ Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Kent Analizi (Z) 3. Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri (S) 4. Mekân ve Kültür (S)
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
Çankırı Karatekin Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kentsel Stratejik Planlama (S)
Dicle Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kentsel Siyaset (S)
Düzce Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kentsel Sistemler ve Akıllı Şehirler (S) 3. Uluslararası Göç Yönetimi ve Politikaları (S) 4. Kentsel Hizmetler ve Konut Politikaları (S) 5. Karşılaştırmalı Metropolitan Yönetimler (S)
Erciyes Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	Yok
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Nüfus ve Göç Hareketleri (S) 2. Kentleşme, Konut Politikaları ve Hukuku (S) 3. Küreselleşme ve Kent (S)
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kentsel Hizmetler (S) 2. Konut Politikası (S) 3. Kırsal Gelişme Politikası (S) 4. Kent Kuramları (S) 5. Kent ve Bölge Planlama (S) 6. Göç Siyaseti (S) 7. Kentleşme Araştırmaları I (SBKY Çözümlenmeleri I) 8. Kentleşme Araştırmaları II (SBKY Çözümlenmeleri II)

Fırat Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	Yok
Gaziantep Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Küreselleşen Kentler ve Dijital Yönetim (S) 3. Göç Politikaları (S)
Giresun Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Karşılaştırmalı Metropolitan Yönetimler (Z) 2. Kent Sosyolojisi (S) 3. Urban Studies (S) 4. Küreselleşme ve Kent (S) 5. Göç ve Mülteciler (S) 6. Kentli Hakları ve Dünyada Kent Yönetimi (S) 7. Kent ve Yönetişim (S) 8. Afet, Kriz ve Göç Yönetimi (S) 9. Kentsel Dönüşüm (S) 10. Kent Yönetimi ve Koruma Politikaları (S) 11. Teknoloji ve Kent Yönetimi (S) 12. Kentsel Siyaset (S)
Gümüşhane Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Kent ve Sivil Toplum (S) 2. Kentsel Dönüşüm ve Soylulaştırma (S)
Hacettepe Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Kent Kuramları (S) 2. Kent Politikaları (S)
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent ve Uygurlik (S)
Hitit Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Dünyada ve Türkiye’de Göç (S) 2. Kent ve Konut Politikası (S)
Iğdır Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent ve Bölge Planlama (S) 3. Kentleşme ve Çevresel Sorunlar (S)
İnönü Üniversitesi	5 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kentsel Yerleşme Politikaları (S) 3. Güncel Kentsel Sorunlar (S)
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
İstanbul Üniversitesi	5 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Mekân, Sanat ve Siyaset 3. Migration and Demographic Mobilization in Turkey (S) 4. Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri (S) 5. Kent Ekonomisi (S) 6. Topics in Urbanization (S)
İzmir Demokrasi Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Kent Ütopyları (S)
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Urban Sociology (S) 2. Introduction to Urban Ethnographics (S) 3. Selected Topics in Urban Planning (S) 4. Urban Regeneration (S) 5. Sustainable Urban Development (S)
Kafkas Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Türkiye’de Kent ve Suç (S)
Karabük Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. İnsan, Çevre, Kent (Z) 2. Kentsel Siyaset (S)
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Tarihi (S) 3. Metropolitan Yönetim (S) 4. Şehir ve Bölge Planlama (S)
Kastamonu Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)
Kırıkkale Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Göç ve Nüfus Hareketleri (S) 3. Kent Ekonomisi (S) 4. Kent ve Siyaset (S) 5. Şehir ve Bölge Planlaması (S)
Kırklareli Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Göç ve Nüfus Hareketleri (S)
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	Yok
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Göç Politikaları (Z) 3. Kent Tarihi ve Kentleşme (S) 4. Metropolitan Alan Yönetimi (S) 5. Karşılaştırmalı Kent Yönetimi (S)
Kocaeli Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Doç. Dr.	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Göç, Kentleşme ve Yoksulluk (S) 3. Güncel Kent Sorunları (S)
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Kültürü ve Politikaları (Z) 2. Kentsel Dönüşüm (S)

		3. Kent ve Bölge Planlaması (S) 4. Kırsal Dönüşüm (S)
Marmara Üniversitesi	7 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. International Migration and Population Mobility (S) 3. Metropolitan Kent Yönetimi (S) 4. Şehir Planlama (S) 5. Şehir Kültürü (S) 6. Güncel Kent Sorunları (S)
Munzur Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Ekonomisi (S)
Muş Alparslan Üniversitesi	1 Arş. Gör. Dr.	Yok
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Kent ve Çevre Sorunları (Z)
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Tarihi (Z) 2. Kent Kültürü (S) 3. Karşılaştırmalı Kent Yönetimi (S) 4. Göç Yönetimi (S) 5. Alternatif Kent Modelleri (S)
Ordu Üniversitesi	1 Arş. Gör. Dr.	Yok
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Immigration Policies in Europe (S)
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Kent Kuramları (S)
Pamukkale Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Analizi (S) 3. Kent Kültürü (S) 4. Arsa ve Konut Politikası (S) 5. Kentsel Ekonomi (S)
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi 1 Arş. Gör. Dr.	1. Uluslararası Göç ve Göç Politikaları (S) 2. Kentsel Yeşil Alanlar (S)
Sakarya Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. İmar Uygulamaları (S) 3. Göç Yönetimi ve Politikaları (S) 4. Kentsel Sorunların Yönetimi (S)
Samsun Üniversitesi	Yok	1. Kent ve Çevre (Z)
Selçuk Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Göç Politikası ve Yönetimi (S)
Siirt Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S)
Sinop Üniversitesi	Yok	1. Kent Tarihi ve Kentleşme (Z) 2. Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci (S)
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Yok	Yok
Süleyman Demirel Üniversitesi	4 Öğretim Üyesi	1. Kent ve Toplum (S) 2. Kent ve Çevre Hukuku (S) 3. Kent Tarihi ve Kültürü (S)
Şırnak Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	Yok
Tarsus Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent ve Toplum (S) 3. Şehir Bölge Planlama (S)
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	Yok
Trakya Üniversitesi	4 Öğretim Üyesi	1. Göç Politikaları (S) 2. Kent Yönetimi (S) 3. Toplumsal Cinsiyet ve Şehir (S) 4. Kentleşme ve Suçluluk (S) 5. Uygarlık Tarihi İçinde Kentsel Gelişme (S)
Yalova Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Estetiği ve Kent Planlaması (S) 3. Kent Diplomasisi (S) 4. Güncel Kent Sorunları (S)
Yozgat Bozok Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kentsel Hizmetler ve Konut Politikası (S) 3. Güncel Kent Sorunları (S) 4. Göç Sorunu ve Politikaları (S) 5. Şehir ve Bölge Planlama (S)
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kentsel Coğrafya (S) 3. Kent Ekonomisi (S) 4. Şehir ve Bölge Planlama (S) 5. Göç Siyaseti ve Politikaları (S)

Tablo 2’de görüldüğü üzere Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Şırnak Üniversitesi ve Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri kent sosyolojisine ilişkin hiçbir dersi müfredatlarında bulundurmamaktadır. Bunlar içerisinde Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Şırnak Üniversitesi ve Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi kentleşme alanında uzman birer öğretim elemanını bünyesinde barındırırken, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde ilgili alanda hiçbir uzman öğretim elemanı bulunmamaktadır; diğer üniversitelerde ise ikişer kentleşme alanında uzman öğretim elemanı mevcuttur.

Kent sosyolojisine ilişkin en fazla sayıda derse sahip olan bölüm Giresun Üniversitesi’ndedir. Bu üniversitede biri zorunlu, biri de İngilizce olmak üzere on iki adet kent sosyolojisi dersi yer almaktadır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ise sekiz dersle ikinci sırada gelmektedir. Bu iki üniversite de ilgili ikişer uzman öğretim elemanı bulunmaktadır. Balıkesir Üniversitesi yedi, İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi ise altışar dersle bu üniversiteleri takip etmektedir. Bu üniversitelerde ise sırasıyla üç, beş ve yedi kentleşme alanında uzmanlığa sahip öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Ders dağılımına bakıldığında ise, yetmiş yedi devlet üniversitesinin kırk dördünde Kent Sosyolojisi isimli ders bulunmaktadır. Bu dersler yedi üniversitede (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi) zorunlu ders olup otuz yedisinde seçmeli ders olarak müfredattadır. Yabancı dilde eğitim veren İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi’nde ise Urban Sociology isimli seçmeli ders yer almaktadır.

Derslerin büyük çoğunluğu müfredatlarda seçmeli olarak bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen zorunlu derslerin dışında, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’nde Şehir ve Bölge Planlama, Bursa Uludağ Üniversitesi’nde Kent Analizi, Giresun Üniversitesi’nde Karşılaştırmalı Metropolitan Yönetimler, Karabük Üniversitesi’nde İnsan, Çevre, Kent, Kilis 7 Aralık Üniversitesi’nde Göç Politikaları, Manisa Celâl Bayar Üniversitesi’nde Kent Kültürü ve Politikaları, Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde Kent ve Çevre Sorunları, Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde Kent Tarihi, Samsun Üniversitesi’nde Kent ve Çevre, Sinop Üniversitesi’nde Kent Tarihi ve Kentleşme dersi zorunlu ders statüsündedir.

Kent Sosyolojisi dersinin ardından sıklıkla rastlanan ikinci ders göç konusuna ilişkin olup farklı adlarla müfredatlarda yer almıştır: Migration Studies, Immigration: Politics and Policy, Immigration Policies in Europe, Migration, Urbanization and Poverty, Migration and Demographic Mobilization in Turkey, International Migration and Population Mobility, Göç Politikası, Göç Politikaları, Göç ve Göç Politikaları, Göç Sorunu ve Politikaları, Uluslararası Göç, Uluslararası Göç ve Göç Politikaları, Göç ve Küreselleşme, Uluslararası Göç Hareketleri, Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri, Uluslararası Göç Yönetimi ve Politikaları, Göç Yönetimi, Göç Politikaları, Göç Yönetimi ve Politikaları, Göç Politikası ve Yönetişimi, Nüfus ve Göç Hareketleri, Göç ve Nüfus Hareketleri, Göç Siyaseti, Göç Siyaseti ve Politikaları, Göç ve Mülteciler, Afet, Kriz ve Göç Yönetimi, Dünyada ve Türkiye’de Göç, Göç, Kentleşme ve Yoksulluk.

Göç konusunun müfredatta önemli ölçüde yer kaplamasında, konunun kentleşme ve kent sosyolojisi dışında yönetim bilimlerinin de temel konularından birisi olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, bünyesinde kentleşme alanında uzmanlaşmış bir öğretim elemanı barındırmayan Artvin Çoruh Üniversitesi’nin müfredatına erişim sağlanamamıştır.

Tablo 3. Kent Sosyolojisine İlişkin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümlerindeki Dersler (Vakıf Üniversiteleri)

Üniversite	Bölümdeki Kentleşme Uzmanı Öğretim Elemanı Sayısı	Ders Adı (Zorunlu(Z)/Seçmeli(S))
Altınbaş Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S)
Ankara Bilim Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Studies on Migration (S)
Atılım Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kentsel Siyaset (S)
Avrasya Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Kentsel Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma (Z) 3. Demografi (S) 4. Konut Politikaları (S) 5. Kentsel Siyaset (S)
Beykent Üniversitesi	Yok	Yok
Doğuş Üniversitesi	Yok	1. Kent ve Kır Sosyolojisi (S) 2. Göç Politikaları (S)
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kentsel Siyaset (S) 2. Kentsel Sürdürülebilirlikte Güncel Sorunlar (S) 3. Kültür, Politika ve Modern Kent (S)
İstanbul Arel Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kentsel Yönetim (Z) 2. Göç Politikaları (S) 3. Kent ve Siyaset (S)
İstanbul Bilgi Üniversitesi	Yok	1. Kültür, Mekân ve İnanç (S)
İstanbul Gelişim Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Sürdürülebilir Kent Hizmetleri (S) 2. Mekân Sosyolojisi (S)
İstanbul Kent Üniversitesi	Yok	1. Mekân, Sanat, Siyaset (S)
İstanbul Medipol Üniversitesi	Yok	1. Göç ve Siyaset (S)
İstanbul Rumeli Üniversitesi	Yok	1. Kent Sosyolojisi ve Kent Kültürü (Z) 2. Kent Ekonomisi (Z) 3. Uluslararası Göç Politikaları (S)
İstinye Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Göç ve Kimlik (S)
Kadir Has Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Yer ve Mekân Siyaseti (S)
Kapadokya Üniversitesi	Yok	Yok
Nişantaşı Üniversitesi	Yok	1. Şehir ve Kültür (S)
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S)

Vakıf üniversitelerindeki Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümleri müfredatında bakıldığında, Beykent Üniversitesi ve Kapadokya Üniversitesi haricindeki tüm üniversitelerde kent sosyolojisine ilişkin dersin müfredatta yer aldığı görülmektedir. Söz konusu iki üniversitenin de kentleşme alanında uzmanlaşmış öğretim elemanının bulunmadığı da ayrıca dikkat çekicidir. Esasen vakıf üniversitelerinin genelinde kentleşme uzmanı öğretim elemanı eksikliği fark edilmektedir. On sekiz vakıf üniversitesinin on birinde bu alanda hiçbir uzman öğretim elemanı görev almazken diğer yedisinde ise yalnızca birer öğretim üyesi bulunmaktadır.

Üniversitelerin altısında doğrudan Kent Sosyolojisi dersi yer almakta olup dersin adı Doğuş Üniversitesi'nde Kent ve Kır Sosyolojisi, İstanbul Rumeli Üniversitesi'nde ise Kent Sosyolojisi ve Kent Kültürü olarak tanımlanmıştır. Devlet üniversitelerinde olduğu gibi vakıf üniversitelerinde de kent sosyolojisine ilişkin derslerin büyük çoğunluğu seçmeli derslerden müteşekkildir. Yalnızca Avrasya Üniversitesi'ndeki Kent Sosyolojisi ile Kentsel Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma; İstanbul Arel Üniversitesi'ndeki Kentsel Yönetim ve İstanbul Rumeli Üniversitesi'ndeki Kent Sosyolojisi ve Kent Kültürü ile Kent Ekonomisi dersleri zorunlu ders statüsündedir.

Müfredatında kent sosyolojisine ilişkin en çok dersi bulunduran üniversite, iki zorunlu, üç seçmeli ders ile Avrasya Üniversitesidir. Devlet üniversitelerinde olduğu gibi vakıf üniversitelerinde de Kent Sosyolojisi isimli derslerin ardından en çok gözlenen dersler göç konusuna ilişkindir: Studies on Migration, Göç Politikaları, Göç ve Siyaset, Uluslararası Göç Politikaları, Göç ve Kimlik.

Tablo 4. Kent Sosyolojisine İlişkin Kamu Yönetimi Bölümlerindeki Dersler (Devlet Üniversiteleri)

Üniversite	Bölümdeki Kentleşme Uzmanı Öğretim Elemanı Sayısı	Ders Adı (Zorunlu(Z)/Seçmeli(S))
Atatürk Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (Z) 2. Kent, Göç ve Siyaset (S) 3. Küresel Dünyada Göç (S) 4. Kentsel Lojistik ve Akıllı Ulaşım Sistemleri (S)
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (Söke)	1 Öğretim Üyesi	1. Kentsel ve Bölgesel Yönetimler (S)
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Mekanına Ekosistemik ve Ekofeminik Yaklaşım (S) 2. Kentsel Siyaset (S) 3. Küresel Kent (S)
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Biga)	4 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. Kent Analizi (S) 3. Göç, Kimlik ve Sivil Toplum (S) 4. Yenilik Yönetimi ve Kentler (S) 5. Marka Şehir Yaratma (S)
Dokuz Eylül Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kent Yönetimi ve Politikası (Z) 2. Kentler Tarihi ve Kentlerin Dönüşümü (Z)
Gaziantep Üniversitesi (İslahiye)	1 Öğretim Üyesi	1. Kent Ekonomisi ve Gelişme Politikası (Z) 2. Kent Sosyolojisi (S) 3. Kent Tarihi ve Kentleşme (S) 4. Kentsel Yerleşme Politikaları (S) 5. Kent Planlama (S) 6. Kentsel Dönüşüm Projeleri ve Sürdürülebilir Kentler (S)
Harran Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Kentsel Düşünce Tarihi (S)
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Sosyolojisi (S) 2. AB'nin Kent Politikası (S) 3. Yerel Kalkınma (S) 4. Kent ve Bölge Planlama (S) 5. Kent Ekonomisi (S)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Tarihi ve Kentleşme (Z) 2. Kent Ekonomisi (Z)
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kentbilim İlkeleri (Z) 2. Kent Sosyolojisi (S)
Mersin Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Urban Sociology (S) 2. Kırsal Türkiye'nin Sorunları (S) 3. Kent Ekonomisi ve Metropolenleşme (S)
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1 Öğretim Üyesi	1. Kent ve Toplum (S) 2. Kent ve Kültür (S) 3. Kentsel Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma (S) 4. Kentler Tarihi ve Kentlerin Dönüşümü (S)
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Planlaması (Z) 2. Kent Sosyolojisi (S) 3. Kentsel Yerel Hizmetler (S) 4. Kent Ekonomisi (S)
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent Planlaması (Z) 2. Kent Ekonomisi (S)
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	3 Öğretim Üyesi	1. Şehir ve Bölge Planlama (S) 2. Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci (S) 3. Göç ve Nüfus Hareketleri (S)
Uşak Üniversitesi	Yok	1. Kent Ekonomisi ve Sosyolojisi (S) 2. Uluslararası Göç ve Mülteciler (S) 3. Şehir ve Bölge Planlama (S) 4. Kentleşme Araştırmaları I (S) 5. Kentleşme Araştırmaları II (S)
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2 Öğretim Üyesi	1. Kent ve Hukuk (S) 2. Üniversite, Kent ve Toplumsal Değişme (S)

Kamu Yönetimi bulunan on sekiz devlet üniversitesinin tamamının müfredatında kent sosyolojisine ilişkin ders yer almaktadır. En çok derse sahip olan üniversite ve bölüm altı ders ile Gaziantep Üniversitesi İslahiye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümüdür. Bu bölümde sadece bir kentleşme uzmanı öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu bölümü ilgili alanda beşer ders ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü ile Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi izlemektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde dört, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde ise iki kentleşme uzmanı öğretim

elemanı bulunurken, Uşak Üniversitesi'nde hiçbir kentleşme uzmanı öğretim elemanının bulunmaması dikkat çekicidir.

Altı üniversitede doğrudan Kent Sosyolojisi adında ders bulunmaktayken Uşak Üniversitesi'nde Kent Ekonomisi ve Sosyolojisi, Mersin Üniversitesi'nde ise Urban Sociology dersleri yer almaktadır. Kamu Yönetimi bölümlerinde de Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde görüldüğü gibi ilgili derslerin önemli çoğunluğu seçmelidir. Zorunlu dersler; Atatürk Üniversitesi'nde Kent Sosyolojisi, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Kent Yönetimi ve Politikası ile Kentler Tarihi ve Kentlerin Dönüşümü, Gaziantep Üniversitesi'nde Kent Ekonomisi ve Gelişme Politikası, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Kent Tarihi ve Kentleşme ile Kent Ekonomisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde Kentbilim İlkeleri, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde Kent Planlamasıdır.

Tablo 5. Kent Sosyolojisine İlişkin Kamu Yönetimi Bölümlerindeki Dersler (Vakıf Üniversiteleri)

Üniversite	Bölümdeki Kentleşme Uzmanı Öğretim Elemanı Sayısı	Ders (Zorunlu(Z)/Seçmeli(S))	Adı
İstanbul Aydın Üniversitesi	Yok	Yok	
Yeditepe Üniversitesi	Yok	Yok	

Tablo 5'te görüldüğü üzere, Kamu Yönetimi Bölümü bulunan iki vakıf üniversitesinde de ne kentleşme uzmanı bir öğretim elemanı ne de kent sosyolojisine ilişkin bir lisans dersi bulunmaktadır.

SONUÇ:

Cumhuriyet sonrası Türkiye'de kente özgü çalışmalar öncelikle mimarlık ve şehir bölge planlama disiplinleri doğrultusunda gelişim göstermiştir. Başkent Ankara'nın, cumhuriyetin kurucuları tarafından bir cumhuriyet kenti olarak kurgulanması arzusu, 1922 Yangını sonrası İzmir'in yeniden inşa edilme ihtiyacı, gelişimin yönünü belirleyen başat aktörler olarak dikkat çekmektedir. 1930'larda köy-kent kıyası şeklinde gerçekleşen kent sosyolojisi çalışmaları, 1940'ların ardından bilhassa ampirik çalışmalar vasıtasıyla güncel toplumsal meselelere eğilim göstermiştir. 1960'lara gelindiğinde ise, mekânsal-sınıfsal ayrışmalar, bölgesel eşitsizlikler, temel araştırma alanları olmuş; konut sorunları ve gecekondulaşma olgusu ilgili alanlar altındaki popüler temalar olarak dikkat çekmiştir. 1970'lerde başlayan küreselleşme süreciyle beraber, kent sosyolojisi içerisinde yeni kavramların ve kuramsal tartışmaların ortaya çıktığı gözlenmiştir. Bu yeni kavram ve kuramlara her geçen gün yenileri eklenmiştir ve eklenmeye de devam etmektedir. 1990'larda göç ve suç olgusu, 2000'li yıllarda ise kentsel dönüşüm temelli kuramlar gündeme gelmiştir. Buna ek olarak küresel sermayenin kentleri bir bakıma yeniden kurgulamasıyla sakin kentler, marka kentler gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. 21. Yüzyılın ilk çeyreği tamamlanırken üzerinde sıklıkla durulan konular ise, bilgi-iletişim teknolojilerinin gelişimine paralel seyreden, nesnelerin iletişimi, akıllı kentler gibi kavramlardır.

Kente ilişkin yaklaşımlar, pratik uygulamalar ve kuramsal düşüncelerin yanı sıra eğitim faaliyetlerinde de izlenebilir. Bu çalışmada, kentin sosyolojik boyutuna dair eğitim faaliyetleri ders müfredatında incelenmiştir. Bu doğrultuda Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri ile Kamu Yönetimi Bölümlerinin lisans ders müfredatı incelenmiştir. Öncelikle, kent sosyolojisine ilişkin derslerin oldukça geniş bir konu havuzuna sahip olduğu tespit edilmiştir. İçlerinde İngilizce derslerin de bulunduğu farklı isimlerdeki çok sayıda ders, müfredatta yer almıştır. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü bulunan 79 devlet üniversitesinin sadece dokuzunda kent sosyolojisine

ilişkin bir ders yoktur. En fazla kent sosyolojisi dersine sahip olan üniversiteler ise, on iki ders (Giresun Üniversitesi), sekiz ders (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi), yedi ders (Balıkesir Üniversitesi), altı ders (İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi) olarak sıralanmaktadır. Müfredatta en sık rastlanan ders Kent Sosyolojisi (44 kez) iken bu dersi göç olgusuna ilişkin dersler takip etmektedir. Göç konusunun müfredatta önemli ölçüde yer kaplamasında, konunun kentleşme ve kent sosyolojisi dışında yönetim bilimlerinin de temel konularından birisi olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Vakıf üniversitelerindeki Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinin müfredatı incelendiğinde ise 18 vakıf üniversitesinin ikisi hariç tümünde kent sosyolojisine ilişkin derslere rastlanmaktadır. Devlet üniversitelerinde olduğu gibi vakıf üniversitelerinde de kent sosyolojisine ilişkin derslerin büyük çoğunluğu seçmeli derslerden müteşekkildir. Yine burada da Kent Sosyolojisi dersinin ardından en sık rastlanan dersin göç olgusuna ilişkin dersler olduğu gözlenmektedir. Avrasya Üniversitesi beş ders ile ilgili derslerin en sık rastlandığı vakıf üniversitesi görünümündedir. Kamu Yönetimi bölümlerine bakıldığında ise, 18 devlet üniversitesinin tamamında kent sosyolojisine ilişkin derslerin yer aldığı görülmektedir. Kamu Yönetimi bölümü bulunan iki vakıf üniversitesinde ise kent sosyolojisine ilişkin hiçbir derse rastlanılmamaktadır.

Bu çalışma, kent sosyolojisi disiplindeki gelişim ilgili bölümlerdeki ders müfredatına yansıyor yansımadağı araştırma amaçlamaktadır. Bulgular, kent sosyolojisi disiplinin ders müfredatında geniş biçimde temsil edildiğini göstermektedir. Bölüm sayısını temsil eden genişliğin yanı sıra temaya işaret eden ders isimlerinde görülen çeşitlilik de kent sosyolojisi disiplinine gösterilen artan ilgiye dikkat çekmektedir. Ayrıca ders isimlerinin, çalışmada söz edilen tarihsel süreç bağlamındaki konu ve olgularla da uyum olması önem taşıyan bir diğer husustur. Benzer çalışmaları ön lisans ve/veya lisansüstü düzeyde gerçekleştirerek ilgili disiplinin farklı seviyelerdeki müfredatta ne denli temsil edildiğini araştırmak literatüre zenginlik kazandıracaktır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Finansal destek kullanılmamıştır.

Teşekkür: Teşekkürümüz yoktur.

KAYNAKÇA:

Akyurt, M. A. ve Yaman, Ö. M. (2012). *Türkiye’de Kent Sosyolojisi Çalışmaları*. Kent Sosyolojisi. (Editör: Köksal Alver), 179-204, Hece Yayınları.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.

Bayırbağ, M. K. (2022). *Tebdil-i Mekân*. Tamamlanmamış Kentsel Devrim-Günümüz Türkiye’sinde Kent, Kriz ve Gündelik Hayat. (Editör: Eda Acara, Mehmet Penpecioglu), 71-93, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Fildiş, B. (2019a). Gerhard Kessler’in Türkiye’deki Kent Sosyolojisi Çalışmalarına Katkıları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12(25), 254-266.

Fildiş, B. (2019b). *Köy ve Kent Sosyolojisi Bağlamında Mehmet Ali Şevki Sevündük'te Memleket*. Psikoloji ve Sosyoloji Araştırmaları I. (Editör: Türkan Erdoğan), 69-88, Akademisyen Yayınları.

<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10125>, (02.07.2023).

<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10189>, (02.07.2023).

Kartal, H. B. ve Kartal, A. N. (2020). 2000 Öncesi Kentsel Değişim, Dönüşüm ve Başkalaşmaların Türkiye'deki Hikayesi Üzerine Bir Deneme. *Izmir Democracy University Social Sciences Journal*, 3(2), 130-141.

Kaya, M. A. (2023). *İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı*. 5. Basım. Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Şatıroğlu, A. (2014). Ayda Yörükân'ın Kent Sosyolojisi Çalışmaları, *Sosyoloji Dergisi*, 3(29), 387-402.

TÜİK (2023). Kent-Kır Nüfus İstatistikleri, 2022. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755>, Erişim Tarihi: 13.06.2023.

Yanık, C. (2011). Kent Sosyolojisi Alanında Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 93-107.

Worldbank (2018). United Nations Population Division. World Urbanization Prospects. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>, Erişim Tarihi: 13.06.2023.

EXTENDED SUMMARY:

Research Problem:

This research aims to reveal the current state of urban sociology education, which is one of the pieces that reveal the development pattern of the discipline of urban sociology in Turkey.

Research Questions:

In order to achieve the purpose of the study, the research questions were determined as follow:

What is the status of the courses related to urban sociology in the curriculum of undergraduate programs of all Political Science and Public Administration departments in all state and foundation universities in Turkey?

Literature Review:

When it comes to urban studies, many different disciplines come to mind. Turkey has inherited a large number of architectural works from the Ottoman Empire and an architectural discipline that is at least as noteworthy as these works in the works aimed at the city. Urban studies in Turkey came to the fore especially with the construction of Ankara, Istanbul, and Izmir in the early years of the Republic. In this period, when the city was perceived as a technical issue, the sociological dimension of the city became interested in a short time. It is seen that the scientific studies in the field of urban sociology in the 1940-1960 period are mostly empirical studies. In the 1960s, the Middle East Technical University City and Regional Planning Department, Sociology Department and Boğaziçi University Sociology Department contributed to the field of urban sociology, which began to gain scientific qualifications in Turkey, from the perspective of spatial-class divisions and regional inequalities. Since the 1970s, it has been observed that the effects of neoliberal policies on cities have begun to become apparent. There is a question of presenting the city as a commodity to the free market (Kartal and Kartal, 2020: 135-136). It has been determined that graduate studies, especially related to the city, focused on slum studies in the 1980s; on the phenomenon of migration and crime in the city and the issue of political participation in the 1990s; and on urban space, mainly on urban transformation, in the 2000s (Yanık, 2011: 99-101). This study, on the other

hand, shows to what extent and in which direction the urban sociology course found its place in the undergraduate curriculum in the process of change.

Methodology:

In the study, the determination of the courses related to urban sociology in the undergraduate curricula of the Political Science and Public Administration departments of state and foundation universities in Turkey was carried out. These are the topics selected within the scope of the urban sociology discipline in the course information packages: Migration, place, crime, city-regional planning, housing, zoning, demography, urban service, urban theory, urban history, urban politics, local policy, poverty, urban law, urban strategy, urban economy, urban diplomacy, globalization, digital city , urban identity, urban culture, urban renewal, urban transformation, urban logistics, urban transportation, urban management, metropolitan management, urbanization, urban settlement, urban utopias, urban models, smart cities, brand cities, urban metabolism, urban geography.

Results and Conclusions:

Approaches to the city can be followed in educational activities as well as practical applications and theoretical thoughts. In this study, educational activities on the sociological dimension of the city were examined in the curriculum. This study aims to investigate whether the development in the discipline of urban sociology is reflected in the curriculum of the relevant departments. The results show that the discipline of urban sociology is widely represented in the curriculum. In addition to the breadth representing the number of departments, the diversity in the course names pointing to the theme draws attention to the increasing interest in the discipline of urban sociology. In addition, it is another important issue that the course names are compatible with the subjects and facts in the context of the historical process mentioned in the study. By conducting similar studies at associate and/or graduate level, investigating how much the relevant discipline is represented in the curriculum at different levels will enrich the literature.